

COMPENDI D'ADDICIONS A LA "FLORA DE LA CORDILLERA LITORAL CATALANA (PORCIÓN COMPRENDIDA ENTRE LOS RÍOS BESÓS Y TORDERA)" DE PERE MONTSERRAT

Moisès Guardiola, Miquel Jover i Cèsar Gutiérrez

Autors de citacions inèdites: Joan Cuyàs, Moisès Guardiola,
Mercedes Guerrero, Cèsar Gutiérrez, Estela Illa, Miquel Jover, Carlos Macías,
Arnau Mercadé, Josep Pannon, Aaron Pérez-Haase, Albert Petit,
Andreu Salvat, Xavier Tarruella, Josep Vigo

COMPENDIUM OF CONTRIBUTIONS TO THE "FLORA OF THE CATALAN LITTORAL RANGE (SECTION COMPRISED BETWEEN THE BESÓS AND TORDERA RIVERS)" BY PERE MONTSERRAT. At the end of the 40's, Dr. Montserrat conducted a detailed and complete study about the flora of the Marina Range (eastern Catalonia). His study described 1295 taxa and has become a referent for all the botanists and naturalists of the area. Taking his words "We offer this work to the youths who, with eagerness, try to learn everything about plants [...] they can complete the catalogue and precise the preferences of each taxon" and as homage and deep admiration to his person and to his work, we have compiled published and unedited data of novelties for the flora of this area and new locations of rare or new species for grids of 10 x 10 km. In this article, there are presented 36 novelties for the flora. However, only 18 taxa can be strictly considered as new contributions because Dr. Montserrat already pointed out that the rest could be present (often accurately indicating where to find them), or just correspond to nomenclature changes or revisions of his herbarium. Montserrat outlined that his catalogue may represent the 99% of the flora of the studied area, and he was not at all mistaken because the 18 new taxa correspond to the 1.37%.

Introducció

Transcorreguts 60 anys d'ençà de l'extraordinari treball del doctor Pere Montserrat "Flora de la cordillera Litoral (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera)", la comarca ha canviat substancialment. Certes espècies, naturalment o amb assistència antròpica, generalment involuntària, han augmentat la seva àrea de distribució; d'altres han desaparegut d'una part de la seva àrea de distribució o, àdhuc, s'han extingit a la comarca. També, no cal dir-ho, és impossible explorar completament un territori tan extens, de manera que hi ha tàxons que malgrat l'exhaustivitat del treball fet, han passat desapercebuts fins fa poc.

Essent així, hem cregut d'interès fer una actualització de l'obra del doctor Montserrat. Com a límits de l'àmbit d'estudi s'han considerat els límits naturals: la mar i els cursos del Besòs-Mogent, i de la Tordera, de manera que s'han exclòs citacions, per properes que fossin, que es trobessin més enllà d'aquests dos rius.

S'han aplegat les aportacions inèdites (no se n'indica autor ni referència bibliogràfica, però si l'any, entre parèntesis) i publicades (se n'indica la referència bibliogràfica) dels autors d'aquest article, així com totes les altres aportacions d'altres autors de què s'ha tingut coneixement. En aquest darrer cas, aquests altres autors es responsabilitzen de llurs pròpies citacions; per a les inèdites s'ha indicat, entre parèntesis, l'autoria i l'any (com. verb.: nom i cognom, any de l'observació/recol·lecció), mentre que per a les publicades s'indica la referència bibliogràfica. Per al cas de les citacions inèdites i publicades s'ha inclòs únicament la recol·lecció o observació més antiga.

En aquest buidatge florístic s'han inclòs tàxons autòctons que han aparegut o desaparegut de l'àmbit d'estudi. Si bé l'aparició és fàcil de certificar, la desaparició no ho és tant, de manera que la relació de tàxons extingits serà, necessàriament, curta, tot i que som del tot conscients que serien molts altres els tàxons que, de *facto*, podrien ser-hi inclosos per tal com és gairebé segur que estan extin-

gits (és el cas de les plantes dels sorrals litorals o de les d'ambients palustres: *Bupleurum semicompositum*, *Bromus racemosus*, *Baldellia ranunculoides*...).

També s'han afegit aquelles citacions que sense ser noves per a la flora de l'àmbit de treball, sí que representen una ampliació substancial en relació a l'àrea de distribució coneguda de l'espècie. Per substancial s'entén aquelles que corresponen a una nova quadrícula UTM de 10 × 10 km o noves quadrícules 1 × 1 km en el cas de tàxons rars o d'especial interès.

Tot i que inicialment havíem considerat incorporar-los, finalment no s'han tingut en compte tàxons neòfits i al·lòctons, ja que amb les cites que hem anat recopil·lant pensem que tan sols en tenim una visió parcial que no reflecteix la realitat; a més, a causa de la gran quantitat de tàxons que es poden incloure en aquesta categoria creiem que han de ser objecte d'un treball independent i més aprofundit (vegeu però Vigo et al., 2007).

Pel que fa als criteris taxonòmics, han estat seguits els de Bolòs i Vigo (1984-2001), tot i que per als pteridòfits s'ha pres la referència de Castroviejo (1986).

Val a dir que algunes de les cites no poden ésser considerades com a enterament noves, ja que el doctor Montserrat, tenint en compte el seu gran coneixement de la flora comarcal i de l'autoecologia de les espècies, n'indica la probabilitat d'existència i, sovint, l'indret on cal buscar-les (Montserrat, 1950; Montserrat, 1955-

1964). Quan s'escau, aquesta circumstància s'ha indicat al llarg d'aquest article.

Novetats

Acer opalus Mill. subsp. *opalus*

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- cf. Sant Celoni, Montnegre de Ponent; DG61. Un individu jove (Bolòs i Vigo, 1979).

- Sant Celoni, prop del Sot Gran; DG6512; 570 m.s.m. set peus i dos rebrots (Pannon i Canals, 1996).

- Sant Celoni, can Valls; DG5913; 220 m.s.m. Un arbre adult i plançons prop de can Valls (Gutiérrez, 1996).

- Sant Celoni, Santa Maria de Montnegre; DG6512; 600 m.s.m. Un peu vell en una perxada a ponent de Santa Maria de Montnegre (2006).

Asplenium petrarchae (Guérin) DC. in Lamk. et DC. subsp. *petrarchae* (fig. 1)

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Tordera, Sant Pere de Riu, als roquissars calcaris exposats al S sobre l'antiga pedrera del marge esquerre de la riera de Pineda; DG7310 i 7311; 100-150 m.s.m. Població força nombrosa, integrada per uns 160 individus, en bon estat vegetatiu i amb bona reproducció; creix juntament amb *Cosentinia vellea* (2005).

Figura 1. Falzia glandulosa (*Asplenium petrarchae*) a Sant Pere de Riu (Foto J. Corbera).

Asplenium septentrionale (L.) Hoffm.

- Alella, bosc de can Margaró o can Magarola; DF49. Cita que prové d'un plec testimoni, sense recol·lector, agafat l'any 1924 i dipositat a BC 603413 (Sáez, 1996).

Atropa belladonna L.

- Sant Celoni, prop de Santa Maria de Montnegre en un camí de desembosc; DG6612; 550 m.s.m. (Lluís Álvarez, in Gutiérrez, 1998).

Callitriche brutia Petagna

A la tesi original el Dr. Montsrrat indica de la família *Callitrichaceae* "Confieso que la escasez de material recogido (falta de pliegos) no me permite dar una visión perfecta de las especies y formas que se encuentran"

- Tordera, en una llacuneta immediata a l'Estany; DG7516; 23 m.s.m. Amb *Callitriche cf. stagnalis*, *Ranunculus ophioglossifolius*, *Glyceria fluitans* subsp. *fluitans*... (Gutiérrez, 1998).

Carex grioletii Roem. (fig. 2)

El Dr. Montserrat indica d'aquest tàxon "Sennen, el 10-IV-1917, encontró esta planta en los barrancos de Burriac, Argentona. No hemos podido encontrarla, acaso por la sequía de los años 1945 y 1947, o por no haber localizado el mismo barranco visitado por Sennen". En els darrers anys han aparegut força cites d'aquest tàxon que es creia molt rar (vegeu més avall). Val a dir, però, que sempre apareix de forma esporàdica, amb molt pocs individus (1-10, excepcionalment més), en indrets forestals però inestables (talussos, marges, pistes forestals, etc.) i en clarianes amb mitja ombra. A més, gairebé qualsevol època de l'any presenta utricles, de manera que no passa desapercbut. Creiem que les condicions actuals dels boscos (poc explotats i amb més ombra) i, qui sap si unes temperatures ambientals més altes, poden haver fet canviar la fenologia d'aquesta espècie i que abans no fructifiqués (o ho fes molt poc) i actualment sempre estigui en estat fèrtil. La Flora dels PPCC (Bolòs i Vigo, 2001) indica que floreix de l'abril a l'agost però nosaltres n'hem observat en ple hivern diferents anys. Això explicaria que el Dr. Montserrat no l'hagués localitzat (sovint apareix mesclat amb altres càrexs), ja que estem del tot segurs que a un buscador tan perinatà com és ell, no li hauria passat per alt.

- Vallgorguina, sot de can Colomero; DG6009. Aquesta cita no va ser publicada i va ser recollida per Tarruella i Guerrero (1999), però sembla que per error la van citar del DG50; segons hem pogut contrastar amb

Figura 2. *Carex grioletii* al torrent de l'Oradella d'Ardenys de Munt (Foto M. Guardiola).

l'autor de la cita original, aquesta es localitzaria al DG60 i no al DG50 com ha estat publicat (com. pers.: Macías, 1996).

- Argentona, torrent de Burriac; DF4999; 180-260 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Argentona, vessant E del turó de Cirers; DF4899; 380 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Argentona, conca del torrent de l'Espinal, al costat de la font dels Àlbers d'en Jovà; DG4804; 220 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Argentona, riera de Clarà; DG4700; 180-200 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Vilassar de Dalt, torrent de can Cuquet o riera d'Ardenya; DF4398; 200 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Vilassar de Dalt, torrent de la Molinera (afluent del torrent de can Cuquet); DF4496; 360 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Vilassar de Dalt, torrent de Sant Mateu; DF4497; 300-360 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- La Roca del Vallès, riera de Gassuacs; DG4603; 170 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- La Roca del Vallès, torrent de Sant Bartomeu; DG4402; 260 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Vilanova del Vallès, torrent de can Pei (afluent del torrent de Céllecs); DG4300; 190-220 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Dosrius, afluent del torrent de Rupit que baixa dels tres turons; DG5706; 410-460 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Vilassar de Dalt, Font Freda; DF4498; 320 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 2000).

- Vilassar de Dalt, pista propera a la residència canina "Kinoikos"; DF4498; 290 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 2000).

Figura 3. Estepa mosquera (*Cistus ladanifer*) al coll de Font de Cera d'Alella (Foto M. Guardiola).

- Vilassar de Dalt, pista propera al torrent de can Camat; DF4599; 300 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 2000).
- Vallromanes, torrent de l'Agutzil; DF4397; 265-275 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 2000)
- La Roca del Vallès, torrent de Bracons (afluent de la riera de Gaussacs); DG4604; 200 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 2000).
- Arenys de Munt, torrent del Corral; DG5806; 420 m.s.m. (Guardiola, 2005b).
- Arenys de Munt, capçalera del torrent de l'Oradella; DG6109; 290-315 m.s.m. (Guardiola, 2005b).
- Vilanova del Vallès, afluent del torrent de Céllecs per sota del torrent de can Pei; DG4400; 290-305 m.s.m. (2006).
- Vilanova del Vallès, afluent del torrent de les Ginesteres; DG4400; 300-315 m.s.m. (2006).
- Tordera, camí forestal prop de la canal de can Claric; DG7013; 365 m.s.m. (2006).
- Tordera, Hortsavinyà, a can Mascaró; DG6913; 375 m.s.m. (com. pers.: Pérez-Haase, 2007).

Centaurea montana L. subsp. *semidecurrans* (Jord.) O. Bolòs i J. Vigo

- Sant Iscle de Vallalta, coll de Montnegre de Ponent; DG6412; 720 m.s.m. Pissarres, avellanosa amb algun peu de castanyer i alzina (Pannon, 2001).

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce

- Tordera, Hortsavinyà; DG6913; 500 m.s.m. Dues localitats molt properes entre elles d'un i tres peus respectivament i dins d'un alzinar calcari, orientació nord-est (com. pers.: Pannon, en premsa).

Cheilanthes tinaei Tod.

- Pineda de Mar, al turó de la Guàrdia; DG71. Montserrat (1955-1964) cita *Cheilanthes maderensis* Lowe del turó de la Guàrdia (Pineda de Mar), però un dels dos plecs que Montserrat hi herboritzà (BC622223) "ha estat revisat per Muñoz Garmendia (1986), el qual hi trobà exemplars de *C. tinaei* i de *C. maderensis*" (Sáez i Vicens, 1989).

Cistus ladanifer L. (fig. 3)

- Arenys de Munt, coll del Pollastre; DG6006; 300 m.s.m. (March, 1993).
- Vilanova del Vallès, pedrera abandonada prop del torrent de Céllecs; DG4301; 150 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999).
- Alella, coll de la Font de Cera; DG4196; 280 m.s.m. (com. pers.: Cos de Guardes del Parc de la Serralada Litoral, 2000).

Cosentinia vellea (Aiton) Tod. (fig. 4)

- Tordera, Sant Pere de Riu, als roquissars calcaris exposats al S sobre l'antiga pedrera del marge esquerre de la riera de Pineda; DG7310 i 7311; 100-150 m.s.m. Població força nombrosa, integrada per uns 50 individus, en bon estat vegetatiu i amb bona reproducció; es troba juntament amb *Asplenium petrarckae* (2005).

Cuscuta europaea L.

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Sant Celoni, Vall de Fuirosos; DG6519. En un aiguamoll, parasitant *Mentha pulegium* (Barnola, 1995).

Epilobium angustifolium L.

Tot i que aquest tàxon no figura en el catàleg florístic del doctor Montserrat, en el text corresponent a *Geranium lanuginosum* s'esmenta la presència d'*Epilobium angustifolium*

Figura 4. Falzia peluda (*Cosentinia vellea*) a Sant Pere de Riu (Foto J. Corbera).

en una plaça carbonera del Montnegre, juntament amb *Epilobium montanum* i d'altres tàxons d'interès.

Atesa l'afinitat autoecològica d'*Epilobium angustifolium* respecte a la localitat d'on el doctor Montserrat el cità, creiem que, efectivament, va trobar aquest tàxon al Montnegre però que per oblit no figura al catàleg.

- Sant Celoni, Lloró; DG6016; 180 m.s.m. Aquesta espècie colonitza espais oberts i vores de camins als estatges montà i subalpí. Sembla, però, que apareix, excepcionalment, a l'estatge mediterrani en indrets que hagin estat cremats (al Bages, com. verb. de Florenci Vallès; a Cadiretes segons Viñas et al., 1985). N'hem trobat un peu, juntament amb *A. Bombí*, a Lloró, dos anys després de l'incendi (Gutiérrez, 2004).

Festuca ovina L.

- Alella, turó de Galzeran; DF3995; 390 m.s.m. Peus aïllats als talussos i marges del camí (2006).

Galanthus nivalis L.

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Sant Celoni, la Brinxà; DG6612; 230 m.s.m. A les vernedes de la riera de Fuirosos, per sobre l'embassament gran de can Riera o de la Brinxà (Gutiérrez, 1998).

Galium scabrum L.

- Sant Celoni, Olzinelles; DG6012 i 6112; 300-450 m.s.m. Diversos centenars d'exemplars en orientació obaga entre el pla de can Mora i ca l'Agustí d'Olzinelles (Gutiérrez, 1998).

- Sant Celoni, Sant Martí de Montnegre; DG6214; 430 m.s.m. Uns pocs individus a can Ponet, en una sureda (2006).

- Sant Celoni, Sant Martí de Montnegre; DG6414; 350 m.s.m. La Columberta, entre la castanyeda i el bosc esclerofil·le (2006).

Gladiolus illyricus Koch

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Montgat, turó de Sariol (les Costes); DF3891; 130-150 m.s.m. Abundant als espais oberts de la brolla de romaní i bruc d'hivern (2007).

Halimium halimifolium (L.) Willk. in Willk. et Lange (fig. 5)

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

Figura 5. (*Halimium halimifolium*) al turó Gros de Miralles (Foto M. Guardiola).

- Palafolls, vessants orientals del turó Gros de Miralles; DG7413, 7513, 7514 i 7614; 90-230 m.s.m. Uns 50 individus distribuïts en diverses subpoblacions i en orientació solella en una brolla silicícola arbrada amb peus aïllats de *Quercus suber*, al marge d'un parell de pistes forestals que puguen des de can Reixac i Palafolls (com. pers.: Jover, en premsa).

Lathyrus saxatilis (Vent.) Vis.

Lapraz (1971) la cita dels pradells terofítics de baixa altitud del vessant marítim del masís de Montnegre.

Legousia speculum-veneris (L.) Chaix

- Sant Celoni, camp de blat prop de can Draper; DG5814. Citada com a *Legousia speculum-veneris* (L.) Druce. (Barnola, 1995).

Lithospermum apulum (L.) Vahl

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Sant Pol de Mar; DG60; 120 m.s.m. (Bolòs i Romo, 1991).

Figura 6. Magraneta borda (*Neottia nidus-avis*) al torrent de la Ferradura, Dosrius (Foto M. Guardiola).

Molinia coerulea (L.) Moench

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Tordera, Sant Ponç; DG71; 50 m.s.m. Montserrat (1955-1964) la dóna quasi com a segura a l'àmbit d'estudi, n'existeix la cita "Maresme: Tordera, prop de Sant Ponç (Panareda et al., 1981).

Neottia nidus-avis (L.) LCM Richard (fig. 6)

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Dosrius, torrent de la Ferradura; 475 m.s.m. Orientació NW, sauló, menys de mitja dotzena. Troballa de Joan Manuel Riera el 1981 (Canals i Pannon, 1994).

- Vallgorguina, casa Nova de Pibernat; DG5908; 475 m.s.m. Orientació E, alzinar, sauló. Mitja dotzena d'individus (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, Sant Llop d'Hortsavinyà; DG6913; 470-490 m.s.m. Alzinar, calcari, orientació S. 16 peus tendres i un de sec aïllat (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, Ermita de l'Erola; DG6913; 500 m. s.m. Carena NW, alzinar, calcari. Poc més de mitja dotzena (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, can Caselles; DG6814, 450 m.s.m. orientació NE, alzinar, calcari. 15 peus tendres i 3 de secs (Canals i Pannon, 1994).

Oenanthe lachenalii C.C.Gmelin

Tàxon que Montserrat (1955-1964) cita com a *O. silaifolia* Bieb. (vegeu Bolòs i Vigo, 1990: 431).

Ophioglossum vulgatum L.

- Tordera, pla de can Golba, DG7518, 28 m.s.m. Població en un prat humit de plana al·luvial ombrejat per arbres de ribera (1998). La localitat fou rompuda de fa pocs anys per a plantar-hi polles (vegeu l'apartat "Extincions").

Orchis coriophora L. subsp. *fragrans* (Pollini) Sudre

- Pineda de Mar, vall de Sant Pere de Riu; DF7210; 100-200 m.s.m. Carena orientada a l'est, sense vegetació arbòria i molt poca d'arborescència, però abundant herbassar (zona amb molts incendis) i sòl calcari. Localitat molt extensa formant rodals més o menys nombrosos (com. pers.: Pannon, en premsa).

Orchis mascula (L.) L. *olbiensis* (Reut. ex Gren) Asch. et Graebn.

Nuet i Sanz (1995) la citen amb la indicació genèrica "muntanyes del Maresme. DG 51 i

71". Montserrat (1955-1964) l'esmenta, amb dubte, de Montcada.

Ornithogalum pyrenaicum L.

- Sant Celoni, pla de la Tanyada; avellaneda i castanyeda, pissarra, carena NE, DG6512; 650-705 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994)

- Sant Celoni, Santa Maria del Montnegre; DG6712; 600 m.s.m. Avellanosa, pissarra, NE. Localitat laxa, però amb presència clara. (Pannon, 2001).

- Sant Celoni, coll de Montnegre de Ponent; DG6412; 720 m.s.m. Avellanosa, pissarra, NE. Localitat molt concentrada, 5 m², però molt nombrosa (Pannon, 2001).

- Sant Celoni, Montnegre de Ponent; DG6312; 675 m.s.m. Avellanosa amb alzar i roure, pissarra, NE. Localitat força gran, amb clapes importants i peus esparsos en abundància, uns 500 m² (Pannon, 2001).

Peplis portula L.

- Sant Celoni, les Llobateres; DG6519; 80 m.s.m. Litràcia pròpia de pradells terofítics humits, trobada a les vores d'una bassa artificial d'aigües temporals al tall d'en Bosc (Gutiérrez, 1998).

Platanthera chlorantha (Custer) Reichenb.

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat, el qual indica que en no haver examinat el material en fresc no pot assegurar que pels seus plecs es tracti d'aquest tàxon, tot i que amb tota seguretat la va trobar.

- Sant Celoni, pla de Roquetes; DG6313; 495 m.s.m. Alzar, calcari, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

- Sant Celoni, can Ponet; DG6214; 500 m.s.m. Alzar, calcari, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

- Vilalba Sasserra, corral del Trull; DG5710; 350 m.s.m. Alzar, sauló, orientació NW (Canals i Pannon, 1994).

- Vilalba Sasserra, pla de can Martinars; DG5709; 525 m.s.m. Alzar, sauló, carena N (Canals i Pannon, 1994).

- Dosrius, carena del Corredor; DG5608, 640 m.s.m. Carena, pineda de pi roig, sauló (Canals i Pannon, 1994).

- Dosrius, can Bosc; DG5407; 470 m.s.m. Alzar i avellaners, sauló, orientació NW (Canals i Pannon, 1994).

- La Roca del Vallès, entre el cementiri i can Planes; DG4404. (Tarruella i Guerrero, 1999).

Polygonum amphibium L.

- Palafolls, pla d'en Puigverd; DG7715; 25 m.s.m. Escadussera en valls de drenatge al pla d'en Puigverd (Gutiérrez, 1998).

- Tordera, l'Estany; DG7516; 30 m.s.m. Hidròfit abundant a l'estany de can Torrent o l'Estany (Gutiérrez, 1998).

Potamogeton lucens L.

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Sant Celoni, vall de Fuirosos; DG6514; 200 m.s.m. Molt escàs a les vores de l'embassament petit de can Riera de Fuirosos (Gutiérrez, 1998).

Potamogeton natans L.

- Sant Celoni, vall de Fuirosos; DG6514; 200 m.s.m. Recobreix bona part de l'embassament petit de can Riera de Fuirosos (Gutiérrez, 1998). Tot i que és precipitat per a afirmar res, en una visita recent no hem observat cap de les dues espècies del gènere suara esmentades, circumstància que podria tenir a veure amb la presència de peixos engegats.

Sorbus aria (L.) Crantz

Citat com a probable a la tesi original de Pere Montserrat.

- Sant Celoni, baga nord entre coll de Basses i turó de can Vives de la Cortada; DG6412; 640-710 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Dosrius, prop del Santuari del Corredor; DG5709; 575 m.s.m. Un sol peu. A la cita original hi figura la coordenada DG8509 però creiem que és un error d'impressió i que ha de correspondre a la que hem anotat (Pannon i Canals, 1996).

Spiranthes aestivalis (Poiret) L. C. M. Richard

- Tordera, Rocarossa; DF7015; 200 m.s.m. Centenar de peus al llarg de 100 m, fixats a les fissures amb pa de terra del pedregam d'un torrent amb força humitat per la orientació de què disposa: sud-est i molt exposat al sol (com. pers.: Pannon, en premsa).

Tulipa sylvestris L. subsp. *australis* (Link) Pamp.

Després de cercar aquest tàxon diversos anys a l'indret indicat en la següent cita, hem pogut constatar que només floreix els anys amb primaveres molt plujoses, i la resta d'anys treu fulles molt petites que s'assequen ràpidament, a més, es localitza en un espai molt reduït, fet que en dificulta la localització.

- Argentona, brolla de l'Abril; DF4899; 350 m.s.m. (Panareda, Nuet i Rossell, 1981).

Figura 7. Flor de l'home penjat (*Aceras anthropophorum*) al turó de Montpalau (Foto M. Jover).

Noves localitats de tàxons poc freqüents o novetats UTM 10x10

Aceras anthropophorum (L.) Ait. f. (fig. 7)

- Tordera, Hortsavinyà; DG6913; 485 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996)
- Tordera, can Claric; DG7013; 490 m.s.m. Trobada per Montserrat Vila l'any 2000 (Pannon, Vilatersana i Canals, 2001).
- Pineda de Mar, turó de la Montpalau; DG7210; 160 m.s.m. (2006).

Aira caryophyllea L. subsp. *multiculmis* (Dumort.) Bonnier et Layens

- Tordera, prop de can Pica d'Hortsavinyà; DG6813; 450 m.s.m. Pradell d'annuals de tendència acidòfila (com. pers.: Pérez-Haase, 2004).

Anacamptis pyramidalis (L.) L. C. M. Richard (fig. 8)

- Malgrat de Mar i Palafolls, can Palomes; DG7711; 205 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).
- Pineda de Mar, Montpalau; DG7210; 200-225 m.s.m. Comuna (Canals i Pannon, 1994).
- Tordera, can Font; DG7210; 65 m.s.m. Una dotzena (Canals i Pannon, 1994).
- Tordera, carena de Sant Pere de Riu; DG7211; 220-240 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).
- Tordera, Sant Pere de Riu; DG7310; 100 m.s.m. Més d'una dotzena de peus (Canals i Pannon, 1994).
- Tordera, Molí d'en Buc; DG7111; 75 m.s.m. Mitja dotzena d'individus (Canals i Pannon, 1994).
- Tordera, sot de l'Aram, DG7011; 160 m.s.m. Una dotzena de peus (Canals i Pannon, 1994).

Anthyllis cytisoides L.

- Argentona, la plana del Ferrer-can Martí de la Pujada; DG5101 i DG5102; 100-275 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

Figura 8. Flor caputxina (*Anacamptis pyramidalis*) al turó de Montpalau (Foto M. Jover).

Anthyllis tetraphylla L.

- Pineda de Mar, turó de Montpalau; DG7210; 160 m.s.m. (2005).
- Montgat, turó de la Bateria; DF3991; 100 m.s.m. (2006).
- Montgat, turó de Sariol (les Costes); DF3891; 140-155 m.s.m. (2006).

Aphyllanthes monspeliensis L.

- Montgat, turó de Sariol (les Costes); DF3891; 140 m.s.m. Brolla de romaní i bruc d'hivern (2006).

Arisarum vulgare Targ.-Tozz. subsp. *simorrhinum* (Durieu) Maire et Weiller

No s'han localitzat noves poblacions d'*Arisarum simorrhinum* subsp. *simorrhinum* típic, tot i que s'han localitzat poblacions de formes intermèdies entre *A. vulgare* subsp. *vulgare* i *A. vulgare* subsp. *simorrhinum* que han estat anomenades de diferents maneres (vegeu Montserrat, 1955-1964; Bolòs i Vigo, 2001) però encara no hi ha cap obra que les tracti amb prou cura per a poder subordinar-les a un tàxon concret.

- Llaveneres, riera de Llaveneres, camí de la Masia al camí de can Pi; DG50 (com. pers.: Tarruella i Guerrero, 2000)
- Llaveneres, riera d'Acatà, a l'alçada dels Pisos Tordera. Pot estar extingida ja que posteriorment la riera es va cobrir (com. pers.: Tarruella i Guerrero, 2000)
- Argentona, roques de la Barca - les Encantades; DF4999 i 5099; 200-215 m.s.m. (Guardiola, 2005a).
- Argentona, Font Picant; DF4999; 100 m.s.m. (Guardiola, 2005a).
- Argentona, Pla dels Alemanys; DG4800; 340-350 m.s.m. (Guardiola, 2005a).
- Argentona, pedrera dels dipòsits d'aigua d'Argentona; DG4901; 190-245 m.s.m. (Guardiola, 2005a).
- Arenys de Munt, riera de Sobirans, prop del Santuari de Lurdes; DG5907 i DG6007 (2005).
- Arenys de Munt, rial de can Bellsollell; DG6206; 150 m.s.m. (2005).
- Tordera, a Hortsavinyà, a les fissures de les roques calcàries i assolellades conegudes com a "roques Perdigueres"; DG6912; 390 m.s.m. (2005).
- Tordera, Hortsavinyà, roquissars calcaris vora l'església, prop de l'inici del camí de les costes; DG 6913; 470 m.s.m. (2005).
- Cabrera de Mar, sobre les roques Banyadores (entre les Planes de l'Abril i la font Picant de Cabrera); DF4898; 330-350 m.s.m. (2006).
- Argentona, el Pujolar, vessant est; DG4900; 255 m.s.m. (2006).

Asperula laevigata L.

- La Roca del Vallès, torrent de Sant Bartomeu; DG4402. (Tarruella i Guerrero, 1999).

Astragalus sesameus L.

- Pineda de Mar, solell del turó de Montpalau; DG7210; 150-250 m.s.m. Uns 5-6 individus als llistonars calcícoles del solell d'aquest turó (2006).

Asplenium ruta-muraria L.

- Tordera, Hortsavinyà; DG6813; 460 m.s.m. Uns pocs d'aquest pteridòfit han estat observats en un ressalt rocós carbonat situat entre can Pica i can Portell. Montserrat (1955-1964) l'esmenta com a gairebé segura a Hortsavinyà (Gutiérrez, 2001).
- Tordera, Hortsavinyà; DG6912, 390 m.s.m. Cinc individus a les fissures de les roques calcàries i assolellades conegudes com a "roques Perdigueres" (2005).
- Pineda de Mar, solell del turó de Montpalau; DG7210; 230 m.s.m. Tres individus a les fissures d'unes roques calcàries, prop del cim (2006).

Blechnum spicant (L.) Roth

- Sant Celoni, capçalera del turó d'en Vives; DG6412; 700 m.s.m. Pissarres. Una sola mata aïllada (Pannon i Canals, 1996).
- Sant Celoni, capçalera del torrent a l'oest del pla de la Tanyada; DG6512, 655-675 m.s.m. Pissarres. Per proximitat, podria correspondre a la població descrita per Pere Montserrat (Pannon i Canals, 1996).
- Sant Celoni, sot de can Casas; DG6412; 630 m.s.m. Pissarres. Una sola mata (Pannon i Canals, 1996).
- Sant Celoni, Montnegre de Ponent; DG6412; 730 m.s.m. Pissarres. Una sola mata (Pannon i Canals, 1996).

Brassica montana Pourr.

- Sant Celoni, la Brinxà; DG6514; 210 m.s.m. Uns pocs individus en un terraprim molt proper a l'embassament gran de can Riera de Fuirosos o de la Brinxà (2006).

Bromus lanceolatus Roth

- Tordera, prop de can Portell d'Hortsavinyà; DG6813; 450 m.s.m. Prat sec al marge de camí (com. pers.: Pérez-Haase, 2005).

Cardamine heptaphylla (Vill.) O. E. Schulz

- Sant Celoni, la Brinxà; DG6613; 225 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994). La publicació

original cita com a municipi Tordera, però ateses les coordenades, creiem que és un error i es localitza a Sant Celoni.

- Sant Celoni, torrents de can Garrumbau i cal Porro; DG6512, 6612 i 6613; 230-600 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

Carex divisa Huds.

- La Roca del Vallès, Mallols; DG4504; 140 m.s.m. (2006).

Carpesium cernuum L.

- Sant Celoni, Sot Gran de can Cases; DG6213. (Barnola, 1995).

Cephalanthera rubra (L.) L. C. M. Richard

- Sant Celoni, pla de Roquetes; DG6313; 475-525 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).

Centranthus ruber (L.) DC

- Sant Celoni, font d'en Pedro, entre runes; DG5914. (Barnola, 1995).

Ceterach officinarum DC. in Lam. et DC.

- Canet de Mar, rial dels Oms, prop de Sant Gil; DG6506; 170 m.s.m. (2006).

Cheilanthes maderensis Lowe

- Tordera, Hortsavinyà, roques Perdigueres; DG6912; 390 m.s.m. Als petits replans assolellats de les roques calcàries conegudes com a "roques Perdigueres", dos individus, un en bon estat vegetatiu i l'altre amb mala vitalitat.

Corrigiola litoralis L.

- Sant Pol de Mar, riera; DG60; 0 m.s.m. (Bolòs et al., 2000).

Crassula tillaea Lester-Garland

- Sant Celoni, pla de can Lloró; DG6118; 100 m.s.m. (2007).

Cuscuta epithymum (L.) L.

- Montgat, turó de Sariol (les Costes); DF3891; 140-155 m.s.m. Sobre *Thymus vulgaris*, *Fumana thymifolia* i *Globularia alypum* (2006).

Cynoglossum officinale L.

- Sant Celoni, can Valls d'Olzinelles, entre runes; DG5913. (Barnola, 1995).

Dianthus pyrenaicus Pourr. subsp. *attenuatus* (Sm.) Bernal, Laínz et Muñoz Garm.

- Santa Maria de Martorelles, vall de la font Sunyera; DF3896. (Tarruella i Guerrero, 1999).

Eleocharis palustris (L.) Roem. et Schultes

- Sant Celoni, can Puig de Fuirosos; DG6417, 110 m.s.m. A les vores de la bassa (2007).

Epipactis helleborine (L.) Crantz subsp. *helleborine*

- Dosrius, can Bosc; DG5407; 470 m.s.m. 20 peus (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, puig d'Hortsavinyà; DG6814; 485-640 m.s.m. Una dotzena de peus (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, coll de l'Hostal; DG6913; 505 m.s.m. 10 peus (Canals i Pannon, 1994).

Epipactis microphylla (Ehrh.) Swartz

- Sant Celoni, pla de Roquetes; DG6413; 510 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Tordera, forn de can Pica; DG6913; 475-500 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Tordera, puig d'Hortsavinyà; DG6913 i 6914; 600-650 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Tordera, can Font; DG7310; 75 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Sant Celoni, turó de l'Auladell; DG6414; 430 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Vallgorguina, pla de can Duran; DG5910; 290 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Vallgorguina, serra d'en Tonedor; DG5811; 260 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

Equisetum palustre L.

El Dr. Montserrat cita com a probable una planta incompleta als prats de can Bosc del Far (Montserrat, 1955-1964), però a la tesi original també cita "se encuentra también en los prados húmedos de la casa Vella de Maspons (Montnegre, 550 m)" DG6411.

Erica cinerea L. (fig. 9)

- Sant Celoni, vall de Fuirosos, sobre la Brinxà, camí forestal mig perdut que travessa una sureda; DG6513; 340 m.s.m. Exposició NW, acompanyada de *Calluna vulgaris* (Barnola, 1995).

Fagus sylvatica L.

- Sant Celoni, can Valls; DG5913; 225 m.s.m. Un peu corpulent de 55 cm de diàmetre, en un torrent amb verns i altres arbres de

Figura 9. *Erica cinerea* al turó Gros de Miralles (Foto M. Guardiola).

ribera plantats. Podria ser plantat (Canals i Pannon, 1994).

- Vallgorguina, sot de l'Agrefull; DG5712; 215 m.s.m. Un peu de 35 cm de diàmetre, en un torrent amb plàtans i altres arbres de ribera plantats. Podria ser plantat (Canals i Pannon, 1994).

- Canals i Pannon (1994) afirmen que hi ha les següents localitats on han estat plantats amb tota seguretat: un a can Basuny (Font Freda, Sant Celoni), un a ca l'Agustí d'Olzinelles (Bassa del Garrell, Sant Celoni) i dos més a can Draper (Sant Celoni), però que es van morir (Canals i Pannon, 1994)

Fumana laevipes (L.) Spach

- Tordera, Hortsavinyà; DG687131; 460 m.s.m. Una petita població en l'aflorament rocós esmentat per al cas d'*Asplenium rutamuraria*, convivint amb *Fumana thymifolia* (Gutiérrez, 2001).

- Montgat, turó de Sariol (les Costes); DF3891; 140 m.s.m. Montserrat ja apunta que cal buscar aquest tàxon a Montgat (2006).

Genista hispanica L. subsp. *hispanica*

- Sant Celoni, can Puig de Fuirosos; DG6418, 6518 i 6517; 95 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, Creu d'en Batista; DG6815; 330-380 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, can Coll; DG6919 i 6920; 75 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, Sant Andreu de Ramió; DG6717 i 6817; 100-125 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, can Masó; DG6817; 175 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

Genista linifolia L. (fig. 10)

- Cabriels, turó de Montcabrer; DF4897; 300 m.s.m. (com. pers.: Cuyàs, 2006).

Figura 10. Ginesta linifolia (*Genista linifolia*) a prop de Pocafarina a Vallgorguina (Foto M. Guardiola).

- Vallgorguina, sobre Pocafarina; DG5912; 300 m.s.m. (2006).
- Tordera, Rocarossa; DF7015; 200 m.s.m. (com. pers.: Pannon, en premsa).
- Tordera, Vallmanya; DF7013; 200 m.s.m. (com. pers.: Pannon, en premsa).
- Pineda de Mar, Serra de can Gibert; DF7110; 200 m.s.m. (com. pers.: Pannon, en premsa).

Genista pilosa L.

- Montnegre de Ponent; DG61 (Bolòs i Vigo, 1979).

Glaucium flavum Grantz.

- Sant Celoni, riba dreta de la Tordera a l'alçada de Gualba de Baix; DG6117. (Barnola, 1995).

Helleborus foetidus L.

- Vilassar de Dalt, Can Cuquet; DF4397. (Tarruella i Guerrero, 1999).

Ilex aquifolium L.

- Vilanova del Vallès, torrent de Cèlecs a Rusalleda; DG4301. Verneda (com. pers.: Salvat, 2003).

Juniperus communis L. subsp. *communis*

- Sant Celoni, ca l'Agustí d'Olzinelles; DG6012; 185 m.s.m. Sureda, sauló, orientació NW, exemplar aïllat (Canals i Pannon, 1994).
- Sant Celoni, Ruscatelles; DG6016, 6116 i 6117; 110-180 m.s.m. Alzines, roures i pins, orientació N, localitat molt àmplia on esparsament hi ha força ginebres (Canals i Pannon, 1994).
- Sant Celoni, can Puig de Fuirosos; DG6518; 70 m.s.m. Torrent amb freixes de fulla petita i verns, sauló, orientació E, escampats més d'una dotzena (Canals i Pannon, 1994).
- Sant Celoni, can Riera de Fuirosos; DG6615, 175 m.s.m. Alzinar amb pinyers, sauló, orientació N, mitja dotzena (Canals i Pannon, 1994).
- Sant Celoni, Sant Martí de Montnegre-Sot de les Senyores; DG6514; 374-460 m.s.m. Alzines, roures i pins, pissarra i sauló, escampats en una àmplia zona (Canals i Pannon, 1994).
- La Roca del Vallès, cementiri; DG4404; 140 m.s.m. Peus aïllats (2003).
- Tordera, turó de Sant Corneli; DG7219; 130-140 m.s.m. Alguns individus a les brolles del *Cistion* del vessant E del turó (2003).

Lathraea squamaria L.

- Sant Celoni i Tordera, la Brinxal-cal Borni; DG6514 a 6613; 215-300 m.s.m. Torrent amb

Figura 11. Òlbia (*Lavatera olbia*) al torrent de Cirers, Argentona (Foto M. Guardiola).

verns i avellaners, abundant (Canals i Pannon, 1994).

- Sant Celoni, torrent del Montnegre; DG6315; 275 m.s.m. Torrent amb verns i avellaners, abundant (Canals i Pannon, 1994).
- Sant Celoni, torrent de la font de Llorar; DG6212 i 6213; 350-550 m.s.m. Torrent amb verns i avellaners, abundant. La cita d'en Montserrat del mateix torrent es localitza a 500 m (Canals i Pannon, 1994).
- Sant Celoni, torrent de cal Garrumbau-cal Porro; DG6212 i 6213; 230-550 m.s.m. Torrent amb verns i avellaners, esparsa (Canals i Pannon, 1994).

Lavatera olbia L. (fig. 11)

- Argentona, Brolla de l'Abril i coll de Girolla; DF4799. (Tarruella i Guerrero, 1999).
- Sant Andreu de Llavaneres, molí d'en Cabot; DG5603. (Tarruella i Guerrero, 1999).
- Santa Maria de Martorelles, vall de la pedrera de Santa Maria de Martorelles; DF3896. (Tarruella i Guerrero, 1999).
- Sant Fost de Campcentelles, riera de Sant Pons; DF3794. (Tarruella i Guerrero, 1999).
- Argentona, turó d'en Cirers, vessant E i O; DF4799 i 4899; 390-470 m.s.m. (2001).
- Alella, turó de Galzeran; DF3995; 385 m.s.m. (2004).

- Arenys de Mar, rial de la Font dels Joncs, a tocar d'Arenys de Munt; DG6003; 100 m.s.m. (2005).

- Sant Andreu de Llavaneres, camí entre la Planeta d'en Casals (o Plana del Tintorer) i els Suros d'en Tapé; DG5605 i 5705; 440-450 m.s.m. (2006).

Linaria elatine (L.) Mill.

- Sant Celoni, camps del Forn del Vidre a la vall de Fuirosos; DG6416. (Barnola, 1995). Citada com a *Kickxia elatine* (L.) Dumort.

Melittis melissophyllum L.

- Sant Celoni, del coll de Llorar al coll de Basses; DG6312; 710 m.s.m. Sota *Castanea sativa*, exposició SE (Barnola, 1995).

Moricandia arvensis (L.) DC. subsp. *arvensis*

- Argentona, el Cros; DF5098; 70 m.s.m. (2000). El Dr. Montserrat (1955-1964) ja cita aquesta localitat, però creu que deu ser accidental.

- Montgat, turó de la Bateria; DF3991; 90-115 m.s.m. Molt abundant (2006).

Neotinea maculata (Desf.) Stearn

- Argentona, brolla de l'Abril; DF4899; 350 m.s.m. (Panareda, Nuet i Rossell, 1981).

- Argentona, font de la Puput; DG4999; 145 m.s.m. Una dotzena de peus (Canals i Pannon, 1994).

- Argentona, brolla d'en Ballot; DG4799; 320 m.s.m. Més d'una trentena de peus en dos claps (Canals i Pannon, 1994).

- Dosrius, el Far; DG5309; 430-455 m.s.m. Dues localitats separades més de 500 m (Canals i Pannon, 1994).

- Dosrius, serra del Puig d'Aguilar; DG5407; 520 m.s.m. Escassa (Canals i Pannon, 1994).

- Vallgorguina, can Pradell - can Castellar; DG5710 i 5711; 230-325 m.s.m. Abundant en diferents claps (Canals i Pannon, 1994).

- Vilalba Sasserra, pla de can Martinars; DG5709; 525 m.s.m. Més d'una dotzena de peus (Canals i Pannon, 1994).

- Sant Iscle de Vallalta, can Xiquers; DG6510; 300 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).

- Sant Celoni, les Partions; DG6015; 255 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).

- Sant Celoni, turó de l'Auladell; DG6314; 390 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994)

- Sant Celoni, Forn del Vidre de Fuirosos; DG6415; 165 m.s.m. Escassa (Canals i Pannon, 1994).

- Sant Celoni, camp de la Castanyeda; DG6514 i 6614; 210-400 m.s.m. Abundant

(Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, collet de la Mina d'Or; DG6917; 255 m.s.m. Una vintena de peus (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, puig Castellar; DG6716; 225 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, Sant Andreu de Vallmanya; DG7513 i 7514; 75-100 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, can Mas; DG7011; 180 m.s.m. Escassa (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, can Plana; DG7111; 185 m.s.m. Abundant (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, can Font; DG7210; 60-90 m.s.m. Escassa en dos claps separats uns 200 m (Canals i Pannon, 1994).

Ophrys apifera Huds. subsp. *apifera*

- Tordera, can Font; DG7210; 65 m.s.m. 6 peus (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, cal Vicari; DG7111; 85 m.s.m. 9 peus (Canals i Pannon, 1994).

- Alella; DF49. (Arnold, 1981).

- Vallromanes, prop de la font de Cera; DF49 (Arnold, 1981).

Ophrys fusca Link. (fig. 12)

- Tordera, turó de Sant Pere del Riu; DG7410, 220 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Pineda de Mar, solell del turó de Montpalau; DG 7210; 150-250 m.s.m. Es fa als llistonars calcícoles, on és freqüent (2005).

Figura 12. Abellera fosca (*Ophrys fusca*) al turó de Montpalau (Foto M. Jover).

Ophrys sphegodes Mill.

- Tordera, turó de Sant Pere del Riu; DG7410; 220 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

Orchis morio L.

- Vilalba Sasserra, serra d'en Benet; DG5710; 470 m.s.m. Citada com a *Orchis morio* L. subsp. *picta* (Loisel.) K. Richter (Pannon i Canals, 1996).

Orobanche latisquama (F. W. Schultz) Batt. in Batt. et Trab.

- Tordera, Hortsavinyà, camí de les Costes; DG7012; 340 m.s.m. Sobre *Rosmarinus* (com. pers.: Pérez-Haase, 2001).

Phagnalon rupestre (L.) DC.

- Pineda de Mar, solell del turó de Montpau; DG 7210; 150-170 m.s.m. Uns 15 individus (2005).

Pistacia terebinthus L.

- Tordera, can Pica d'Hortsavinyà; DG6813; 460 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, Sant Llop d'Hortsavinyà; DG6913; 475 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, serra de l'Auletar; DG7113; 325 m.s.m. (Canals i Pannon, 1994).

- Argentona, vessant sud-est de les Roques d'en Vivó; DG4899; 300-340 m.s.m. Diversos peus (2001).

Polygonum maritimum L.

- Malgrat, platja de la Pomerada; DG7910; 1 m.s.m. Els nombrosos temporals de l'any 2003 van aportar a la platja de la Pomerada llavors d'aquesta espècie, que s'hi va desenvolupar i va fructificar, posteriorment no hi ha estat retrobada (Gutiérrez, 2004).

Pyrus spinosa Forsk

- La Roca del Vallès; DG40 (Bolòs i Bolòs, 1961). Nosaltres l'hem observat (2005) prop del cementiri de la Roca del Vallès (DG4404; 140 m. s.m.), on deu correspondre aquesta citació genèrica.

- Montnegre; DG61, 250 m (Zeller, 1958).

Quercus robur L.

Aquesta espècie, prou abundant a la riba esquerra de la Tordera, rareja força a la riba dreta, compresa dins de l'àmbit d'estudi. N'exposem les localitats conegudes.

- Tordera, pla de can Golba; DG7518; 28 m.s.m. Un parell d'exemplars en un prat humit

de plana al·luvial arbrat amb arbres de ribera diversos, entre els quals, un parell de peus de roure pèrol (1998). La localitat fou rompuda de fa pocs anys per a plantar-hi polles.

- Tordera, l'Estany; DG7516; 25 m.s.m. Algun peu a les vores de l'Estany (1998).

- Tordera, can Puig Germanal; DG7517; 30 m.s.m. Un peu a l'obaga del turonet (1998).

Ranunculus sardous Crantz

- Sant Celoni, aiguamoll prop de ca l'Oller, vall de Fuirosos; DG6519 (Barnola, 1995).

Saponaria ocymoides L.

- Sant Celoni, camí de can Valls al coll de Butí; DG6014; 250 m.s.m. (Barnola, 1995).

Salix caprea L.

- Òrrius, camí a can Vinyamata; DG4501. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Sant Celoni, Santa Maria de Montnegre; DG6512; 600 m.s.m. Vist un peu de 2-3 m d'altura, en companyia de A. Bombí, en un camí de desembosc proper a Santa Maria de Montnegre (Gutiérrez, 2001).

- Tordera, can Benet Vives; DG6712; 550 m.s.m. Algun exemplar jove que es feia a la vora del camí, prop del coll de can Benet Vives sembla que ha desaparegut a causa dels treballs de millora del camí (2006).

Sedum cepaea L. (fig. 13)

- Argentona, camí a can Manyanes; DG4700. (Tarruella i Guerrero, 1999).

- Arenys de Munt, torrent de la Milans (Sobirans); DG5807 i 5907; 230-300 m.s.m. (2006).

Sedum telephium L.

- Sant Celoni, roques al costat de la riera de Montnegre, prop de can Xifré; DG6115. (Barnola, 1995).

Selaginella denticulata (L.) Spring

- Tordera, turó de can Caletre; DG6911 i 7011; 300 m.s.m. Alzinar, calcari, orientació NE (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, coll de Porc - font de la Teula - l'Erola; DG6912, 7012, 6913 i 7013; 300-375 m.s.m. Alzinar, calcari, orientació N i E. (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, can Moixer de Vallmanya; DG7213; 100 m.s.m. Alzinar amb suros, sauló, orientació NE. (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, torrent de la Mina d'Or; DG7018, 7118, 7017 i 7117; 75-250 m.s.m. Torrents amb verns i avellaners i vessants amb suros i pins, sauló, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

Figura 13. Cepea (*Sedum cepaea*) al torrent de la Milans d'Arenys de Munt (Foto M. Guardiola).

- Tordera, gorg Negre; DG7015; 175-200 m.s.m. Alzines, suros i pinyers, orientació NE (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, torrent de ca l'Hivern; DG6819; 100 m.s.m. Torrent amb verns, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, torrent de can Coll; DG6919 i 7019; 100 m.s.m. Fondal de roures i pins, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, Montgròs - coll de la Mina d'Or; DG6918 i 7018; 200-275 m.s.m. Pineda amb suros, sauló, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, can Forn de Ramió; DG6717; 80 m.s.m. Torrent amb verns, sauló, orientació NE (Canals i Pannon, 1994).

- Fogars de Tordera, resclosa del Molinet; DG6616 i 6716; 150-175 m.s.m. Torrent amb verns, sauló, orientació N (Canals i Pannon, 1994).

- Tordera, talussos humits del torrent de Sant Ou; DG7417 i 7517, 30 m.s.m. (2004).

Serapias lingua L.

- Dosrius, camp de ca l'Arenes; DG5607; 530 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Vallgorguina, turó Rodó; DG5712; 370 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Llinars del Vallès, la Fradera; DG5309; 420 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Vilalba Sasserra, serra d'en Benet; DG5710; 470 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- Vilalba Sasserra, ca l'Illa; DG5510; 320 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

Spiranthes spiralis (L.) F. Chev.

- Vilalba Sasserra, serra d'en Benet; DG5710; 470 m.s.m. (Pannon i Canals, 1996).

- La Roca del Vallès, cementiri; DG4404. (Tarruella i Guerrero, 2000).

Taxus baccata L.

- Sant Celoni, sotabosc de la roureda de can Preses; DG6413. Un sol peu d'uns 3-4 m. (Barnola, 1995).

Sparganium erectum L.

- Sant Celoni, riera d'Olzinelles; DG5813 (Barnola, 1995).

Vicia disperma DC.

- Tordera, Hortsavinyà, can Peixenet, prop de l'Hostal Vell; DG6913; 510 m.s.m. Herbasars (com. pers.: Pérez-Haase, 2006).

Viola suavis Bieb. subsp. *catalonica* (W. Becker) O. Bolòs et J. Vigo (fig. 14)

- Argentona, torrent de les Encantades, prop de la font Picant d'Argentona; DG4999; 110 m.s.m. (Tarruella i Guerrero, 1999). Tarruella i Guerrero citen aquesta localitat pensant que és la població original que cita Montserrat, tot i que en realitat nosaltres (2005) hem localitzat una població més extensa al torrent de Cirers a l'alçada de la

Figura 14. *Viola suave* (*Viola suave* subsp. *catalonica*) al torrent de Cirers (Foto J. Corbera).

font d'en Ballot, i creiem que és la població original.

- Argentona, pedrera de la Feu; DF4899; 160 m.s.m (2004).

Tàxons subespontanis

Coronilla varia L.

Tàxon que ha estat assenyalat per alguns autors com a novetat florística; nosaltres l'hem considerat subespontani.

- Sant Celoni, riera d'Olzinelles; DG5813. En un herbassar (Barnola, 1995).

- Sant Celoni, riera de Fuirosos; DG6519. (Panareda i Salvà, 2001).

Echium creticum L. var. *grandiflorum* (Desf.) R. Fernandes

- Tordera, al marge de la pista asfaltada que puja a l'església de Sant Pere de Riu; DG7310; 65-120 m.s.m. Població integrada per uns 40 individus; possiblement els recents treballs d'asfaltatge d'aquesta pista, en remoure el sòl dels marges, l'han afavorit (2006).

Emex spinosa (L.) Campderà

- Canet de Mar, herbassars ruderals al marge de la N-II a l'alçada de la riera dels Oms; DG6604; 5 m.s.m. (2006).

Fraxinus excelsior L.

- Tordera, muntanya de can Carreres, en una avellanosa vora la font Fresca; DG7110; 210-225 m.s.m. Un grup d'arbres adults i amb regeneració natural, però segurament plantats (2004).

- Sant Celoni, obaga del Montnegre; DG6312; 640 m.s.m. Tram relativament llarg on van apareixent pollanques al fons d'un torrentet sense aigua ni vegetació higròfila (com. pers.: Illa i Petit, 2006).

- Sant Celoni, obaga del Montnegre; DG6312; 610 m.s.m. Resseguint un tram de longitud desconeguda al llarg del torrent (com. pers.: Illa i Petit, 2006).

- Sant Cebrià de Vallalta, entre can Palau i Castellar d'Índies; DG6611; 320 m.s.m. Resseguint un tram força llarg del torrent cap amunt, i possiblement també cap avall (com. pers.: Illa i Petit, 2006).

- Vallgorguina, riera de coll Senís; DG6010; 250 m.s.m. (com. pers.: Illa i Petit, 2006).

Linaria viscosa (L.) Dum.-Cours.

- Vallromanes, muntanya del Castell de Sant Miquel; DF3997; 270 m.s.m. (Sáez, Peñas i Girbal, 2000).

- Vilanova del Vallès; DG40; 103 m.s.m. (Bolòs et al., 2004).

Prunus mahaleb L.

- Arenys de Munt, voltants de Collsacreu; DG60 (com. pers.: Vigo).

Viola odorata L.

- La Roca del Vallès, Cementiri; DG4404; 130 m.s.m. (2006).

- Tordera, sot de l'Aram, a la verneda; DG7011. (com. pers.: Carlos Macías, Arnau Mercadé i Aaron Pérez-Haase, 2006).

Extincions probables

Ammophila arenaria (L.) Link

Montserrat (1955-1964) la va trobar, molt escassa, a les platges de Pineda. Cal considerar-la com a extingida al Maresme.

Cyperus capitatus Vandelli

Montserrat (1955-1964) no la va observar a la comarca, i es remet a una citació antiga de Palau, que la va observar entre Badalona i Montgat. La degradació de les platges del territori, juntament amb la restricció en l'antiga distribució fan que es pugui considerar com a extingida al territori.

Eryngium maritimum L.

Montserrat (1955-1964) la considera abundant a les platges de Premià, i com a rar a les de Mataró i el Masnou. La degradació de les platges maresmenques n'ha comportat l'extinció a la comarca.

Hippuris vulgaris L.

El Dr. Pere Montserrat comenta “frecuente en algunas albercas de las cercanías de Mataró (Can Xalan del Rengle, etc.), donde esta especie cubre completamente el fondo”. Hem recorregut la majoria de basses d’aquesta zona de Mataró i, o bé ja no existeixen, o bé estan seques, o bé han estat impermeabilitzades i no hi ha vegetació. Per tant cal considerar aquest tàxon extingit en l'àrea estudiada.

Imperata cylindrica (L.) Rauschel

Montserrat (1955-1964) recull una citació antiga del Besòs. La zona ha estat radicalment transformada. Cal considerar-la com a extingida al territori.

Isoetes durieui Bory

El doctor Montserrat va trobar aquest pteridòfit a la Roca del Vallès i a can Mainou de Fuirosos, al Montnegre. La localitat de la Roca ha estat malmesa (com. verb. J. Vigo), mentre que a can Mainou de Fuirosos el creixement de les masses forestals de l'entorn han desvirtuat completament l'hàbitat, de manera que creiem necessari considerar-la hi extingida.

Sembla ser que el Dr. Montserrat també l'observà a Sant Iscle de Vallalta (vegeu Montserrat, 2007) però no va incorporar aquesta observació a la seva tesi. Això ha fet que no hagi estat explorada aquesta zona per a retrobar-lo. Bo i això, creiem que també deu haver desaparegut.

Així, ara aquest tàxon no és present fins més al nord de la Tordera, de manera que ha patit una detracció evident de la part sud de la seva àrea de distribució al país.

Ophioglossum vulgatum L.

Aquest tàxon, la presència del qual és novetat per a la flora del doctor Montserrat (vegeu l'apartat “Novetats”), s'extingí l'any 2001 ja que el bosc al·luvial on es feia fou romput i hores d'ara és ocupat per una plançió de polles.

Orobanche artemisiae-campestris Gaud. subsp. *picridis* (F.W. Schultz) O.Bolòs, J.Vigo, Masalles et Ninot

El Dr. Montserrat (1955-1964) tan sols el va herboritzar d'un prat humit entre el Far i can Bosc. El prat es manté, si més no parcialment, tot i que els canvis en els usos i en el medi han comportat la desaparició d'aquesta i altres espècies d'interès que hi eren presents.

Otanthus maritimus (L.) Hoffms. et Link

Montserrat (1955-1964) en recull citacions antigues. Cal considerar-la com a extingida al Maresme.

Pancratium maritimum L.

Montserrat (1955-1964) la considera molt rara. Cal considerar-la com a extingida al territori.

Panicum repens L.

Montserrat (1955-1964) en recull citacions antigues del delta del Besòs i de Calella. La degradació de les platges n'ha comportat l'extinció al territori.

Phleum arenarium L.

Tan sols se'n coneix una citació antiga, d'en Sennen (dins Montserrat, 1955-1964), a Badalona. Cal considerar-la com a extingida al territori.

Potamogeton coloratus Hornem.

El Dr. Montserrat el cita únicament de la font del Mig d'Argentona, a can Ballot. Aquesta font es va restaurar i actualment no té aigua ni vegetació.

Agraïments

Joan Font, Llorenç Sáez, Josep Vigo.

Bibliografia

- ARNOLD, J.E. (1981). Notas para una revisión del género *Ophrys* L. (Orchidaceae) en Catalunya. *Collectanea Botanica*, 12: 5-61.
- BARNOLA, P. (1995). Addicions a la flora vascular del Montnegre. *II Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*, p. 67. Diputació de Barcelona, Servei de Parcs Naturals.
- BOLÒS, A. i BOLÒS, O. (1961). Observacions florístiques. *Miscel·lània Fontserè*, 1: 83-102.
- BOLÒS, O. i VIGO, J. (1984-2001). *Flora dels Països Catalans*. Vol. I-IV. Ed. Barcino, Barcelona.
- BOLÒS, O. DE i VIGO, J. (1979). Observacions sobre la flora dels Països Catalans. *Collectanea Botanica*, 11: 25-89.
- BOLÒS, O., ROMO, A. (eds.). (1991). *Atlas Corològic*, 2. ORCA. I.E.C. (Secció de Ciències Biològiques).
- BOLÒS, O., FONT, X. i VIGO, J. (eds.). (2000). *Atlas Corològic*, 10. ORCA. I.E.C. (Secció de Ciències Biològiques).
- BOLÒS, O., FONT, X. i VIGO, J. (eds.). (2001). *Atlas Corològic*, 11. ORCA. I.E.C. (Secció de Ciències Biològiques).

- BOLÒS, O., FONT, X. i VIGO, J. (eds.). (2004). *Atlas Corològic*, 13. ORCA. I.E.C. (Secció de Ciències Biològiques).
- BOLÒS, O., FONT, X., PONS, X. i VIGO, J. (eds.). (1997). *Atlas Corològic*, 6; ORCA. I.E.C. (Secció de Ciències Biològiques).
- CANALS, J. i PANNON, J. (1994). Aportació al coneixement florístic del Parc Natural del Montnegre i el Corredor i el seu àmbit proper. *2es Jornades Naturalistes del Maresme*, pp. 65-79. CATAM. Mataró.
- CASASAYAS, T. (1984). Aportacions a la flora exòtica Catalana, II. *Folia Botanica Miscellanea*, 4: 101-106.
- CASASAYAS, T. (1989). *La flora al·lòctona de Catalunya*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- CASTROVIEJO, S. ET AL. (1986). *Flora ibérica*. Vol. I. Real Jardín Botánico - CSIC, Madrid.
- GUARDIOLA, M. (2005a). Les poblacions de fratre al Parc de la Serralada Litoral. Document intern.
- GUARDIOLA, M. (2005b). *Inventari del Patrimoni Natural d'Arenys de Munt*. Inventari del Patrimoni Local d'Arenys de Munt. Diputació de Barcelona.
- GUTIÉRREZ, C. (1996). Actualització del catàleg de flora (briòfits i fanerògames) del Montnegre i el Corredor. Parc del Montnegre i el Corredor. Document intern.
- GUTIÉRREZ, C. (1998). Novetats florístiques per al Montseny i el Montnegre. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 66: 59-62.
- GUTIÉRREZ, C. (2001). Segon annex a l'ampliació del catàleg florístic del Parc del Montnegre i el Corredor. Parc del Montnegre i el Corredor. Document intern.
- GUTIÉRREZ, C. (2004). Plantes psammòfiles a Malgrat de Mar. *La Sitja del Llop*, 27: 21.
- LAPRAZ, G. (1971). Carte phytosociologique du massif du Montnegre. *Acta Geobotanica Barcinonensis*, 6. Universitat de Barcelona.
- MARCH, E. (1993). *Cistus ladanifer* L. al Maresme. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 61: 82.
- MONTSERRAT, P. (1950). *Flora de la cordillera litoral catalana en el trozo comprendido entre los ríos Besós y Tordera*. Tesis doctoral, Universidad Central de Madrid (Universidad Complutense).
- MONTSERRAT, P. (1955-1964). Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera). *Collectanea Botanica*, 4(3): 351-398; 5(1): 1-86; 5(2): 297-351; 5(3): 613-657; 6(1-2): 1-48; 6(3): 387-453.
- MONTSERRAT, P. (2007). Una mirada de botànic i ecològ a les muntanyes del Maresme. *L'Atzavara*, 15: 115-132.
- NUET, J. i SANZ, H. (1995). *Guia de camp de les orquídies de Catalunya*. Montblanc-Martin, Barcelona.
- PANAREDA, J.M. i SALVA, M. (2001). La cartografia corològica dels arbres de la vall de Fuirosos (Montnegre) en reticle UTM d'1 x 1 km. *III Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor. Monografies de la Diputació de Barcelona*, 32: 91-103.
- PANAREDA, J.M., NUET, J. i ROSSELL, A. (1981). Notes sobre la terra baixa catalana. *Collectanea Botanica*, 12: 147-152.
- PANAREDA, J.M., ROMO, À. i PINTÓ, J. (2001). Factors en la distribució de les plantes vasculares al llit de la Tordera. *III Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor. Monografies de la Diputació de Barcelona*, 32: 111-118.
- PANNON, P. (2001). Aportacions al coneixement florístic del Parc Natural del Montnegre i el Corredor. *III Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor, Monografies de la Diputació de Barcelona*, 32: 119-120.
- PANNON, P. i CANALS, J. (1996). Seguiment d'onze espècies vegetals de distribució reduïda en l'àmbit de la Serra de Marina. *III Jornades Naturalistes del Maresme*, pp. 89-93. CATAM, Arenys de Mar.
- PANNON, P., VILATERSANA, R. i CANALS, J. (2001). Aportacions a la flora del Montnegre-Corredor. *L'Atzavara*, 9: 71-77.
- SÁEZ, LL. i VICENS, J. (1989). *Cheilanthes tinai* Tod. a Collserola. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 57: 106-107.
- SÁEZ, LL., PEÑAS, G. i GIRBAL, J. (2000). *Linaria viscosa* L. (Scrophulariaceae), espècie nova a Catalunya. *Orsis*, 15: 117-119.
- TARRUELLA, X i GUERRERO, M. (1999). Projecte flora amenaçada, memòria de l'any 2000. Parc de la Serralada Litoral. Document intern.
- TARRUELLA, X. i GUERRERO, M. (2000). Projecte flora amenaçada, memòria de l'any 2000. Parc de la Serralada Litoral. Document intern.
- VIGO, J., MASSALLES, R.M. i NINOT, J.M. (2007). A propòsit de les plantes naturalitzades. *L'Atzavara*, 15: 73-82.
- VILAR, LL. (1987). *Flora i vegetació de La Selva*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- VIÑAS, X. (1993). *Flora i vegetació de l'Alta Garrotxa*. Tesi doctoral, Universitat de Girona.
- ZELLER, W. (1958). Étude phytosociologique du chêne-liège en Catalogne. *Pirineos*, 47-50: 1-194.

